

RP 201/2010 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning ändras så att rådets förordning (EG) nr 428/2009 från 2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden beaktas i lagen.

Det föreslås att det nationella systemet för exportkontroll av produkter med dubbel an-

vändning ändras på det sätt den reviderade unionslagstiftningen förutsätter, så att det utöver export även omfattar förmedling och transitering. Det föreslås också att det till lagen fogas en bestämmelse om behandlingen av varor som vägrats transitering och som tullen omhändertagit.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2011.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
2.2 De viktigaste ändringarna i rådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden.....	4
2.3 Lagstiftningen i EU och dess medlemsstater angående avslag på ansökan om exporttillstånd för produkter med dubbel användning	5
2.4 Nuläge	6
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	6
3.1 Målsättning.....	6
3.2 Alternativa genomföranden.....	7
3.3 De viktigaste förslagen.....	8
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	8
4.1 Ekonomiska konsekvenser	8
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	8
4.3 Konsekvenser för företag	8
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	8
6 AVHÄNGIGHET AV ANDRA PROPOSITIONER	9
DETALJMOTIVERING	10
1 LAGFÖRSLAG	10
2 IKRAFTTRÄDANDE	11
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH BEHANDLINGSORDNING.....	11
LAGFÖRSLAG	13
Lag om ändring av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	13
BILAGOR.....	17
PARALLELLTEXTER	17
Lag om ändring av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	17
FÖRORDNINGSSUTKAST	23
Statsrådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbel användning ...	23

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Med exportkontroll avses i allmänhet kontroll på grund av vapenembargo eller av andra politiska orsaker av export av strategiska produkter, dvs. konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden. Karaktäristiskt för produkter med dubbel användning är att de kan användas för såväl militära som civila ändamål och att de vanligtvis har samband med tillverkning eller användning av massförstörelsevapen, missilsystem eller konventionella vapen. Förteckningarna över produkter som omfattas av kontrollen och riktlinjerna för tillståndsförfaranden bereds inom ramen för internationella exportkontrollsystem: exportkontrollsystemet för konventionella vapen och vapen med dubbla användningsområden (Wassenaararrangemanget), exportkontrollsystemet för kemiska och biologiska produkter (Australiengruppen), kontrollsystemet för missilteknik (MTCR) och kontrollsystemet för kärntekniska produkter (NSG).

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

EU:s ursprungliga system för exportkontroll infördes den 1 juli 1995. Det utgick från två pelare: rådets förordning (EG) nr 3381/94 av den 19 december 1994 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av varor med dubbla användningsområden och rådets beslut 94/942/Gusp om en gemensam åtgärd för kontroll av export av varor med dubbla användningsområden. Den förstnämnda reglerade närmast tillstånd och administrativt samarbete och den senare de produkter som omfattas av kontrollen.

Europeiska unionens år 2000 redan en gång reviderade gemenskapsordning för kontroll av export av varor med dubbla användningsområden utgick från rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användnings-

områden, som utfärdades med stöd av artikel 133 (gemensam handelspolitik, nu artikel 207 FEUF) i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Den gemensamma åtgärd om kontroll av tekniskt bistånd som står i samband med viss slags militär slutanvändning (2000/401/Gusp), nedan kallad gemensam åtgärd, som kompletterar kontrollsystemet grundar sig på artikel 14 (gemensamma åtgärder, nu artikel 28 FEU) i fördraget om Europeiska unionen.

Den 5 maj 2009 antog rådet förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (EUT L134, 29.5.2009), nedan rådets förordning. Det handlar om en omarbetad variant av rådets förordning (EG) nr 1334/2000. Rådets omarbetade förordning antogs med stöd av artikel 133 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (gemensam handelspolitik, nu artikel 207 FEUF).

Till vissa delar krävs det i rådets omarbetade förordning att medlemsstaterna i EU utfärdar kompletterande nationella bestämmelser och till vissa delar möjliggörs ett utfärdande. Därför är det fortfarande nödvändigt att i nationell lag reglera exportkontrollen av produkter med dubbel användning (Lag om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996), nedan kallad exportkontrollagen).

Rådets förordning tillåter kontroll av förmedlingstjänster och transitering som gäller de i förordningens bilaga 1 förtecknade produkterna med dubbla användningsområden i sådana fall, där de behöriga myndigheterna har informerat förmedlarna eller transitörerna om att tillhandahållandet av förmedlingstjänster eller transitering kan leda till produktion eller leverans av massförstörelsevapen i ett tredjeland. Kontroll tillåts också då förmedlaren eller transitören har kännedom om att tillhandahållandet av förmedlingstjänster eller transitering kan leda till produktion eller leverans av massförstörelsevapen i ett tredjeland. Denna utvidgning av kontrollens räck-

vidd utgår från Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 1540 (2004) som antogs den 28 april 2004. Enligt resolutionen ska alla stater vidta och genomdriva kraftfulla åtgärder i syfte att införa inhemska kontroller för att förhindra spridningen av kärnvapen och kemiska och biologiska vapen samt bärare av dessa, inbegripet genom att införa lämpliga kontroller av material med koppling till dessa. Med detta syfte ska staterna införa kontroller av bland annat transitering och förmedling.

När transitering av produkter med dubbel användning fogas till exportkontrollagens tillämpningsområde, ställs myndigheterna inför ett avgörande om vad som ska hända med varorna för vilka exportlicens vägras. I praktiken måste det beslutas om varorna kan returneras till den ursprungliga avsändaren eller om de ska förstöras.

2.2 De viktigaste ändringarna i rådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden

Den viktigaste ändringen i rådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden som antogs i maj 2009 är att bestämmelser om förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden har fogats till förordningen.

Förmedling

Med förmedlingstjänster avses enligt artikel 2.5 i rådets förordning förhandling eller organisering av transaktioner för inköp, försäljning eller leverans av produkter med dubbla användningsområden från ett tredjeland till något annat tredjeland, eller försäljning eller inköp av produkter med dubbla användningsområden som befinner sig i tredjeländer. Eftersom förmedlingstjänsterna försiggår mellan tredjeländer utanför gemenskapen, kan tullen för sin del inte kontrollera dem annat än vid eventuella företagskontroller. Med tanke på ikraftträdandet av kontrollen av förmedlingstjänster kommer således betydelsen av information till exportörer och potentiella förmedlare att accentueras.

Med förmedlare avses enligt artikel 2.6 i rådets förordning varje fysisk eller juridisk person eller partnerskap som är bosatt eller etablerat i en medlemsstat i Europeiska unionen och som tillhandahåller förmedlingstjänster från unionen till ett tredjelands territorium.

Enligt artikel 5 i rådets förordning ska tillstånd krävas för förmedlingstjänster som avser produkter med dubbla användningsområden om förmedlaren har informerats av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där förmedlaren är bosatt eller etablerad om att produkterna i fråga helt eller delvis är eller kan vara avsedda för användning i massförstörelsevapen. En medlemsstat får utvidga tillämpningen till produkter med dubbla användningsområden som inte tas upp i förteckningen för användning i massförstörelsevapen. En medlemsstat får anta nationell lagstiftning om tillståndskrav för förmedling av produkter med dubbla användningsområden, om förmedlaren har anledning att misstänka att produkterna är eller kan vara avsedda för användning i massförstörelsevapen.

Transitering

Med transitering avses enligt artikel 2.7 i rådets förordning transport av icke-unionsprodukter med dubbla användningsområden som förs in i och passerar genom unionens tullområde för leverans till en destination utanför unionen. Beträffande tullprocesserna avses med transitering produkter med dubbla användningsområden som före den slutliga återexporten (utförseln) endast hänförs till förfarandet för extern transitering eller som endast placeras i en frizon eller ett frilager och för vilka inga uppgifter behöver noteras i en godkänd lagerbokföring, eller som passerar genom unionens territorium utan att hänföras till någon tullbehandling. Här avses mellanlandningar för flygplan och hamngång för fartyg och flyttlastningar för dessa, inbegripet temporär lagring. All övrig export och återexport av produkter med dubbla användningsområden blir utanför definitionen på transitering och är alltid tillståndspliktig.

Enligt artikel 6 i rådets förordning får transitering av icke-unionsprodukter med dubbla

användningsområden förbjudas av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där transiteringen äger rum, om produkterna helt eller delvis är eller kan vara avsedda för användning i massförstörelsevapen. När medlemsstaterna fattar beslut om ett sådant förbud, ska de beakta sina skyldigheter och åtaganden enligt internationella fördrag eller icke-spridningsregimer. En medlemsstat får utvidga tillämpningen till produkter med dubbla användningsområden som inte tas upp i förteckningen.

Övriga viktiga ändringar

Definitionen av överföring av immateriell teknologi (artikel 2.2 led iii) och av en i allt väsentligt identisk produkt (artikel 13.5) har förtydligats.

Till artikel 2 i rådets förordning har fogats definitioner för individuellt exporttillstånd, gemenskapens generella exporttillstånd, globalt exporttillstånd samt nationellt generellt exporttillstånd.

Beträffande vägledande tidsfrister bestäms det i artikel 9.3 och 10.3 i rådets förordning att medlemsstaterna ska behandla tillståndsansökningar inom en tidsfrist som ska fastställas i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis.

I förordningen har termen gemenskapsleverans ersatts med överföring. Med överföringar avses unionsleveranser, vilka regleras i artikel 22 i rådets förordning. Tillstånd ska krävas för överföring av de produkter som förtecknas i bilaga IV.

På arbetsgruppsnivå i rådet var det flera ändringar i kommissionens ursprungliga förslag man inte kunde nå en samsyn om och de ingår därför inte i rådets nya förordning. Det handlade till exempel om skyldigheten att lagstifta om straffrättsliga påföljder, om att ersätta kravet på tillstånd för överföringar med ett förfarande om förhandsanmälan, om att införa ett kommittéförfarande vid förnyandet av kontrollförteckningen, om att bevilja kommissionen förhandlingsmandat för diskussioner med tredjeländer i exportkontrollfrågor och om att överföra behandlingen av de exporttillstånd som krävs för projekt som finansieras av Europeiska unionen till unionen.

2.3 Lagstiftningen i EU och dess medlemsstater angående avslag på ansökan om exporttillstånd för produkter med dubbel användning

Rådets förordning som trädde i kraft i Europeiska unionen i augusti 2009 ger i respektive medlemsstat rätt och skyldighet till nationell lagstiftning endast till den del det inte regleras i förordningen. En fråga som ska regleras nationellt är exempelvis myndigheternas behörighet vid vägran att bevilja i förordningen föreskrivna exporttillstånd för transitering, såsom returnering eller förstöring av vara och därmed sammanhängande kostnader. I det följande redogörs för den nationella lagstiftningen i vissa medlemsstater angående avslag på ansökan om exporttillstånd för produkter med dubbel användning.

Sverige

Enligt nationell svensk lagstiftning, 3 § andra stycket i lagen om straff för smuggling (2000:1 225), misstänks den för smuggling som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift i samband med tullbehandling av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud, och varan kan tas i beslag.

Holland

Om en exportör inte är medveten om att produkterna används för massförstörelsevapen, har det enligt holländsk lagstiftning inte begåtts något brott och följaktligen kan produkterna inte heller beslagtas utan endast returneras.

Tyskland

I Tyskland trädde de nationella bestämmelserna i kraft samtidigt med rådets förordning. De delvis nya bestämmelserna i den tyska utrikeshandelsförordningen (AWV) har formulerats med anledning av bestämmelserna om transitering så som fastställs i artikel 6 i rådets förordning. I 38.1 § AWV bemyndigas de behöriga myndigheterna att stoppa transiteringen av en icke-unionsleverans, om det

finns anledning att misstänka att transporten innehåller produkter som förtecknas i bilaga I till rådets förordning och att de kan användas för massförstörelsevapen enligt artikel 4.1 i förordningen. Vidare har tullmyndigheterna allmänna befogenheter att i förebyggande syfte beslagta varor för att avvärja ett existerande hot. I den nya nationella lagstiftningen i Tyskland ingår det dessutom en bestämmelse om kostnaderna: Den som lägger fram varan för det behöriga förtullningsstället (artikel 182d.3 i tullkodexen) svarar för alla kostnader som kontrollen av transiteringen medför (38.5 § AWW).

2.4 Nuläge

I Finland har man inte för avsikt att kräva förhandstillstånd för transitering av produkter med dubbel användning. Följaktligen är införsel av sådana produkter utan tillstånd inte förbjuden och på grund av införsel av sådana produkter torde inte heller misstanke om brott kunna föreligga. Utan misstanke om brott får tullverket inte verkställa beslag på grund av brott med stöd av 4 kap. i tvångsmedelslagen (450/1987) och produkterna kan inte heller dömas förverkade till staten. Det är alltså uteslutet att tvångsmedel kunde tillgripas för brottsbekämpning. Konfiskering av varor innebär också ingripande i äganderätten som tryggas i grundlagen. Utan en klar bestämmelse i lag kan ett ingripande i äganderätten leda till mycket stora skadeståndskrav. Dessutom kan det uppstå frågor om vilken aktör som är ansvarig för kostnaderna för lagring och förstöring. Försäljning av varorna på tullauktion kan på grund av varornas art inte komma i fråga.

De exakta tidsfrister som ingick i kommissionens ursprungliga förslag (KOM(2006) 829 slutlig) har i rådets förordning ersatts med vägledande tidsfrister. Regeringens proposition utgår från att ansökningar om tillstånd redan enligt 23 § i förvaltningslagen (434/2003) ska behandlas utan oskäligt dröjsmål, och eftersom ansökningarna om tillstånd och den tid som krävs för att behandla dem storligen varierar bör ingen enhetlig eller absolut tidsfrist fastställas. Merparten av tillståndsansökningarna behandlas inom 1–3 veckor, medan behandlingen av

vissa exceptionellt besvärliga ansökningar kan ta månader i anspråk, bland annat för att det behövs expertutlåtanden eller mellanstatliga säkerheter där utrikesministeriet inte alltid kan påverka tidtabellerna.

Individuella, globala och generella exporttillstånd har redan definierats i finsk lagstiftning i 4 § i statsrådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbel användning (924/2000) och de står inte i konflikt med definitionerna i rådets förordning. Av den orsaken behöver det inte göras ändringar i definitionerna. För närvarande tillämpas inget nationellt generellt tillstånd i Finland, men det kan uppstå ett behov av ett sådant i framtiden. Enligt 10 § i den nuvarande lagen om exportkontroll får genom förordning av statsrådet bestämmas om en utvidgning av den produktomfattning som avses i bilaga I till rådets förordning och om utvidgning av rätten att använda generellt tillstånd.

Rådets omarbetade förordning innehåller vidare en del andra ändringar och preciseringar, men de föranleder inga ändringar i exportkontrollagen. De handlar bland annat om en tydligare definition för överföring av immateriell teknologi (artikel 2.2 led iii) och om ett förtydligande av definitionen för en i allt väsentligt identisk produkt (artikel 13.5).

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Ändringarna som föreslås i exportkontrollagen är en följd av att transitering och förmedling fogats till rådets förordning, vilket förutsätter att tillämpningsområdet för exportkontrollagen justeras på motsvarande sätt. Ändringen av exportkontrollagen är en förutsättning för att det lagstiftningsvägen ska vara möjligt att förhindra all verksamhet som har att göra med utveckling eller användning av massförstörelsevapen som sker via Finland eller genom förmedling av finska medborgare. Det är meningen att transitering och förmedling ska kontrolleras fall för fall och endast vid behov till exempel utifrån uppgifter från underrättelsekällor.

I och med rådets omarbetade förordning har tullen utfärdats behörighet att i vissa situ-

ationer ingripa i transitering av produkter med dubbel användning. Tullen ska omhänderta produkter med dubbel användning som transiteras, om den har grundad anledning att misstänka att de helt eller delvis är eller kan vara avsedda för användning i samband med utveckling, produktion, hantering, bruk, underhåll, lagring, detektion, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller andra kärnladdningar, eller utveckling, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära sådana vapen. I praktiken är en sådan grundad anledning en noggrant specificerad myndighetsuppgift som erhållits exempelvis via spaning eller från andra myndighetskällor. Om tullen får sådana specificerade uppgifter om produkter med dubbel användning som ska transiteras för sådan användning som räknats upp, ska godset stoppas och tas om hand av tullen. Därefter förpliktas godsinnnehavaren att ansöka om tillstånd från utrikesministeriet för produkterna. Utrikesministeriets tillståndsbeslut avgör hur ärendet därefter framskrider. Om ministeriet beviljar tillstånd för produkterna, kan transiteringen fortsätta i enlighet med bestämmelserna i tillståndet. Om ministeriet inte beviljar tillstånd, måste det avgöras vad som ska hända med transitgodset. Propositionen utgår ifrån att ministeriet, efter att ha hört exportkontrolldelegationen, i samband med ett avslag även fattar beslut om vad som ska göras med transitgodset som tullen omhändertagit. Enligt huvudregeln ska varorna på transitörens bekostnad returneras till den ursprungliga avsändaren, såvida det inte föranleder en risk för spridning av massförstörelsevapen. Om en returnering medför en orimlig risk för spridning av massförstörelsevapen, ska utrikesministeriet besluta om förstöring av godset på transitörens bekostnad. Över utrikesministeriets beslut får i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996) inom 30 dagar anföras besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på den grunden att beslutet strider mot lag.

3.2 Alternativa genomföranden

I beredningen av propositionen har tullverkets lagenliga möjligheter att ingripa utretts i sådana fall där produkter med dubbel an-

vändning stoppas vid en i sig laglig transitering och omhändertas av tullen och för vilka utrikesministeriet inte beviljar transiteringstillstånd. I detta fall är alternativen i praktiken returnering av varorna till avsändaren eller att varorna förstörs.

Alternativen för kostnadsansvaret (för lagring/förstöring/returnering) som analyserats är transitörens ansvar och statens ansvar. Tullstyrelsen och finansministeriet har i sina utlåtanden utgått ifrån att kostnadsansvaret hör till den som innehar godset som en del av den företagsekonomiska verksamheten. Innehavaren ska ha kännedom om godsets natur och om eventuella begränsningar som hänför sig till det. Är det inte möjligt att belasta godsinnnehavaren med kostnaderna för förstöring, ska innehavaren åtminstone stå för lagerkostnaderna, vilka enligt tullstyrelsen inte får flyttas över på tullen.

I utlåtandet konstaterar tullstyrelsen och finansministeriet vidare att det i normala tullprocesser, där tullverket stoppar en vara för att utreda förutsättningarna för införsel/utförsel/transitering, är godsinnnehavaren eller dennes representant som ansvarar för godsförvaringskostnaderna. Läget är analogt med de transiteringssituationer som avses i förordningen om produkter med dubbelt användningsområde, där tullverket får förhandsuppgifter om en riskleverans, omhändertar varorna och kräver att godsinnnehavaren ansöker om tillstånd för dem från utrikesministeriet. Om ministeriet beviljar tillstånd, får godset fortsätta sin färd. Tullverket har hand om godset under hela tillståndsförfarandet i utrikesministeriet, men för kostnaderna som följer av förvaringen står godsinnnehavaren och inte tullverket. På motsvarande sätt bör godsinnnehavaren stå för lagringskostnaderna också när utrikesministeriet inte beviljar transiteringstillstånd. Till stöd för ett sådant förfarande hänvisar finansministeriet i sitt utlåtande till tysk lagstiftning där transitören ansvarar för kostnaderna som hänför sig till transiteringen.

Å andra sidan måste det vara motiverat att avgiftsbelägga kostnaderna för lagring, överföring, transport och förstöring, i synnerhet om avsändaren handlar i god tro. Betalningsskyldighet kan med tanke på proportionali-

tetskravet väcka frågor om huruvida de grundläggande rättigheterna inskränks.

I propositionen är utgångspunkten likväl att transitören står för kostnaderna.

3.3 De viktigaste förslagen

Förslaget är att till 3 och 4 § om tillståndsplikt i exportkontrollagen fogas de fall där det krävs tillstånd för transitering eller förmedling. Dessa gäller transitering eller förmedling av produkter med dubbel användning för misstänkt användning för massförstörelsevapen. För tydlighetens skull föreslås det att grunderna för att vägra exporttillstånd förs över från 3 § till en ny 4 a §.

I propositionen förordas också att det i exportkontrollagen införs en bestämmelse om omhändertagande av godset för tiden för tillståndsförfarandet samt en bestämmelse om returnering av godset till avsändarlandet vid avslag eller om förstöring av godset när returnering skulle utgöra en oskälig risk för spridning av massförstörelsevapen. Det föreslås att det i lagen ska föreskrivas om statens ersättningssskyldighet när gods har förstörts innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och domstolen till följd av ett överklagande beslutar att det inte funnits förutsättningar för att förstöra godset. Angående transitörens ersättningsansvar föreslås en bestämmelse om att transitören står för alla kostnader.

I lagförslaget har gemenskapstermer ändrats med hänsyn till det som sägs i riksdagens grundlagsutskotts utlåtande 5/2010 rd om terminologin sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga omedelbara ekonomiska konsekvenser. Vid avslag för transitering kan det emellertid uppstå betydande kostnader för enskilda transitörer när transitogods returneras eller förstörs. Det är svårt att uppskatta de kostnader som kan orsakas av transitören. De beror bland annat på godsets värde, som kan variera mellan några hundra och flera miljoner euro. Likaså är det svårt att på

förhand uppskatta kostnaderna för förstöring av gods, eftersom det beror på godset och förstöringssättet.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Bedömningen är att kontrollen av transitering och förmedlingstjänster inte förväntas orsaka någon betydande ökning av kontroll eller tillståndsförfaranden, men samarbetet mellan tillstånds-, tull och underrättelsemyndigheterna kommer likväl att intensifieras. Propositionen ger tullen fullmakt att ingripa i transiteringsfall som verkar misstänkta.

4.3 Konsekvenser för företag

På längre sikt gör propositionen det lättare att försätta verksamhetsförutsättningarna för finländska företag i nivå med konkurrerande länder så att inte tillståndsförfarandena i EU:s medlemsstater väsentligen skiljer sig åt. Propositionen har inga konsekvenser för miljön eller några samhällsliga konsekvenser.

5 Beredningen av propositionen

Med stöd av 96 § i grundlagen informerades riksdagen den 22 februari 2007 om beredningen av rådets förordning med U-skrivelsen U 76/2006 rd och den 11 juni 2007 och den 27 augusti 2007 med kompletterande U-skrivelser.

Den kompletterande U-skrivelsen av den 11 juni 2007 bereddes av utrikesministeriet i samarbete med justitieministeriet och behandlades den 11 juni 2007 i delegationen för yttre förbindelser EU3 och i delegationen för rättsliga frågor EU35. EU3-delegationen hade inget att anmärka. I EU35-delegationen godkändes handlingen med vissa ändringar. I ärendet gav utrikesutskottet ett utlåtande (UtUU 2/2007 rd), stora utskottet ett uttalande (StoUX 58/2007 rd) och utrikesutskottets ett uttalande (UtUP 22/2007 rd, 3 §). I stora utskottets uttalande konstateras att utskottet i enlighet med fackutskottets utlåtande omfattar dels statsrådets allmänna ståndpunkt, dels ståndpunkten om straffrättsliga aspekter. Utskottet förutsatte dessutom att skrivelsen utan

dess vidare dröjsmål kompletteras med en specifik ståndpunkt av statsrådet.

Den kompletterande U-skrivelsen av den 27 augusti 2007 bereddes av utrikesministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet, strålsäkerhetscentralen och tullstyrelsen och den behandlades den 17 augusti 2007 i delegationen för yttre förbindelser EU3. Med anledning av den kompletterande skrivelsen konstaterade stora utskottet den 21 september 2007 att det inte har något att anmärka på statsrådets handlingslinje.

Ändringarna som föreslås till exportkontrollagen grundar sig på rådets förordning som bereddes i över två år i arbetsgruppen för produkter med dubbla användningsområden. I den nationella beredningen i den av statsrådet tillsatta exportkontrolldelegationen har deltagit företrädare för utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet, tullstyrelsen, skyddspolisen samt för industrin och arbetsgivarna (Finlands Näringsliv EK). Exportkontrolldelegationen har fått uttala sig om propositionen. På grundval av tullstyrelsens utlåtande har även finansministeriet gett ett utlåtande.

Tullstyrelsen och finansministeriet föreslog i sina utlåtanden att utrikesministeriet ska förtydliga förslaget i 3 § om tillståndsplikt. Utlåtandena hävdade att det ska framgå av förslaget att tillstånd för transitering, förmedling och överföring endast krävs i undantagsfall, alltså de fall som anges i artikel 5, 6 och 22 i rådets förordning. Dessutom fäste tullstyrelsen och finansministeriet uppmärksamhet vid tullens fortsatta åtgärder i fall av avslag på ansökan om transiteringstillstånd.

Tullstyrelsen och finansministeriet förde fram behovet att precisera förslaget när det gäller avslag för transitering. Till denna del har propositionen beretts vidare i samarbete med finansministeriet och tullstyrelsen.

På det sätt som tullstyrelsen och finansministeriet föreslår har 3 paragrafen om tillståndsplikt och grunder för avslag i den fortsatta beredningen skiljts åt så att grunderna för avslag förs över på en ny separat 4 a paragraf. Förvägrad transitering förtydligas så som tullstyrelsen och finansministeriet förutsätter genom att det till förslaget fogas nya 7 a, 7 b, 7 c och 7 d paragrafer. Paragraf 7 a handlar om omhändertagande av transitgods och ansökan om tillstånd. I paragraf 7 b föreskrivs om transiteringstillståndsbeslutet. I propositionen beaktas också statens ersättningskyldighet när gods förstörts utan lagkraftvunnet beslut (7 c §). Transitörens ersättningsansvar slås fast i paragraf 7 d.

6 Avhängighet av andra propositioner

Det är meningen att regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om brottsbekämpning inom försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den ska lämnas till riksdagen samtidigt med denna proposition. I föreliggande proposition ingår ett förslag till ändring av 7 § 1 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning. Lagförslagen och ändringarna avses träda i kraft samtidigt som den nya förundersökningslagen, den nya tvångsmedelslagen, den nya polislagen och den nya militära disciplinlagen träder i kraft.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 § Tillämpningsområde. Hela paragrafen ändras. Hänvisningen till rådets tidigare förordning 1334/2000 ändras att motsvara rådets nya förordning 428/2009. Hänvisningen till artikel 14 i Fördraget om Europeiska unionen beträffande den gemensamma åtgärden stryks som onödig. I enlighet med rådets förordning fogas förmedling och transitering till lagens tillämpningsområde. Termen gemenskapsleverans ersätts med termen överföring i enlighet med terminologin i rådets förordning. Hänvisningen i 2 mom. om att exportkontrollagen inte tillämpas på export av sådana produkter med dubbel användning, om vilka det finns exportkontrollbestämmelser i annan lagstiftning, flyttas innehållsmässigt över till 1 mom.

3 § Tillståndsplikt. Det föreslås att termen gemenskapsleverans i 1 mom. ska strykas, eftersom förslaget är att tillståndsplikten för överföringar ska regleras i 4 mom. Termen gemenskap ersätts med union. Bestämmelserna om när tillstånd kan vägras förs av tydlighetsskäl över från 3 § 1 mom. till en ny 4 a paragraf. Andra momentet är en ny bestämmelse. Artikel 5.2 i rådets förordning tillåter att kontrollen av förmedling utvidgas till att omfatta militära slutanvändningar som anges i artikel 4.2. Det föreslås att lagen ska omfatta denna större räckvidd för kontrollen. I artikel 5.3 i rådets förordning föreskrivs att medlemsstaterna får anta nationell lagstiftning om tillståndskrav för förmedling av produkter med dubbla användningsområden, om förmedlaren har anledning att misstänka att produkterna är eller kan vara avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1. Det föreslås att lagen ska omfatta denna större räckvidd för kontrollen. Tredje momentet är en ny bestämmelse. Artikel 6.3 i rådets förordning tillåter att kontrollen av transitering utvidgas till att omfatta militära slutanvändningar som anges i artikel 4.2. Det föreslås att lagen ska omfatta denna större räckvidd för kontrollen. Fjärde momentet är det som tidigare var andra momentet. Här ändras termen exporttillstånd till tillstånd och termen gemenskapsleverans till överföring.

Den tidigare hänvisningen till artikel 21 i rådets förordning ändras till en hänvisning till artikel 22.1 och 22.2. Femte momentet är det tidigare tredje momentet. I momentet görs en språklig korrigering.

4 § Tillståndsplikt i fråga om export, förmedling, transitering och överföring av produkter som inte ingår i produktförteckningarna. Artiklarna 5.2 och 6.3 i rådets förordning tillåter att kontrollen av förmedling och transitering nationellt utvidgas till produkter med dubbla användningsområden som inte tas upp i förteckningen, för användningar som anges i artikel 4.1. Det föreslås att sådan nationell övervakning införs. Till paragrafens rubrik fogas förmedling och transitering och termen gemenskapsleverans ersätts med överföring i enlighet med terminologin i rådets förordning. Uttrycken 'från Europeiska gemenskapen' och 'till en annan av Europeiska unionens medlemsstater' i 1 mom. stryks som onödiga. Till paragrafen fogas ett tillståndskrav i de fall som anges i momentet i fråga om förmedling och transitering av produkter som inte ingår i produktförteckningarna. Termen levereras ändras till överförs. Även termen gemenskapsleverans ersätts med ordet överföring. Det föreslås att termen exporttillstånd ändras till tillstånd, eftersom det utöver exporttillstånd även kan handla om förmedlingstillstånd. Vissa terminologiska korrigeringar som gäller försvarsmateriel föreslås i 2 mom. I 3 mom. föreslås en terminologisk korrigering som gäller försvarsmateriel. Artikel 5.2 i rådets förordning tillåter att en medlemsstat ställer krav på undermålskyldighet för förmedlare, om förmedlaren känner till att de produkter med dubbla användningsområden som inte tas upp i förteckningen för användningar, helt eller delvis är avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1. Det föreslås att denna utvidgning fogas till 4 mom. i paragrafen. I 4 mom. görs också en språklig korrigering i den svenska språkdräkten.

4 a § Avslag på ansökan om tillstånd. Bestämmelserna om avslag på ansökan om tillstånd i 3 § 1 mom. i gällande lag flyttas som sådana över i en ny 4 a §. Eftersom grunderna för avslag på tillstånd både gäller 3 och 4

§, flyttas de för tydlighetens skull över till nya 4 a §. I paragrafen räknas grunderna upp avseende fall när tillstånd kan vägras. Grunderna för avslag på ansökan om tillstånd har inte ändrats i sak. Det gäller internationella förpliktelser, utrikes- och säkerhetspolitiska orsaker, riskerad tillgång till utländska produkter, återexportbegränsningar och omdirigeringsrisker.

5 § Återkallande av tillstånd eller ändring av villkoren. Det föreslås att termen exporttillstånd ändras till termen tillstånd, eftersom det utom exporttillstånd även kan handla om förmedlingstillstånd.

7 § Rätt till granskningar och information. I 1 mom. ersätts termen gemenskap med union. Två språkliga korrigeringar görs i paragrafen. I 4 mom. ersätts också termen gemenskapsleverantör med överförare. Vidare har till 4 mom. fogats termerna transitör och förmedlare på grund av lagens utvidgade tillämpningsområde.

7 a § Omhändertagande av transitgoods och ansökan om tillstånd. Detta är en ny bestämmelse, enligt vilken tullmyndigheten får omhänderta en transitprodukt för tiden för tillståndsförfarandet. Tullen ska meddela transitören om omhändertagandet och förplikta transitören att inom en tidsfrist på 90 dagar ansöka om transiteringstillstånd. Förslaget är att tullverket på eget initiativ ska överföra ärendet till utrikesministeriet för avgörande, om ansökan om transiteringstillstånd inte görs inom utsatt tid.

7 b § Beslut om transiteringstillstånd. Detta är en ny bestämmelse. Det tas in en bestämmelse i paragrafen, där utrikesministeriet i fall av avslag beslutar om huruvida en produkt ska returneras eller förstöras. Huvudregeln är att en produkt ska returneras, men om returneringen till utgångslandet orsakar en oskäligen risk för spridning av massförstörelsevapen, kan utrikesministeriet besluta att produkten ska förstöras. När det gäller farligt gods får ett beslut om förstöring verkställas genast trots att det har överklagats.

7 c § Ersättning för förstört transitgoods. Detta är en ny bestämmelse. I paragrafen föreskrivs om statens ersättningsskyldighet när gods har förstörts innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och domsto-

len till följd av överklagan beslutar att det inte har funnits grund för förstöringen.

7 d § Transitörens ersättningsansvar. Detta är en ny bestämmelse. I paragrafen föreskrivs om kostnader som hänför sig till transiteringen. Transitören ansvarar för alla kostnader som hänför sig till transiteringen.

8 § Övervakning av export, förmedling, transitering och överföring. Till paragrafen har fogats termerna förmedling och transitering och termen gemenskapsleverans har ersatts med överföring.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. På de tillståndsansökningar som har blivit anhängiga före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde när ansökningarna blev anhängiga. När lagen träder i kraft blir det också nödvändigt att upphäva statsrådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbel användning (924/2000) jämte ändringar.

3 Förhållande till grundlagen och behandlingsordning

Det är nödvändigt att förslaget grundlagsenlighet granskas med hänsyn till paragrafen om förstöring av gods som det föreslås att ska fogas till lagen. Förslaget innebär ett ingripande i egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen i fall där brottsmisstanke inte föreligger.

Det är fråga om ett starkt och tvingande allmänintresse som enligt statsrådets uppfattning kan regleras i vanlig lag (GrUU 14/1982 rd, GrUU 2/1986 rd).

Med tanke på Finlands nationella säkerhet och den allmänna tryggheten är det primärt att spridningen av massförstörelsevapen hindras. Också med hänsyn till Finlands utrikespolitiska och ekonomiska intressen är det nödvändigt att säkerställa att finsk mark eller finländska aktörer, finländsk kompetens eller teknologi inte ens indirekt används för tillverkning av massförstörelsevapen. Också internationella fördrag innehåller för Finland rättsligt bindande förpliktelser i frågan.

Grunden för det internationella fördragssystemet för förhindrande av spridning av

massförstörelsevapen bildar fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen, som för Finlands del trädde i kraft 1970 (FördrS 10 och 11/1970), konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring, som för Finlands del trädde i kraft 1997 (FördrS 17-19/1997), samt konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande, som för Finlands del trädde i kraft 1975 (FördrS 14 och 15/1975).

Finland är också bunden av FN:s säkerhetsråds resolution 1540 från 2004, enligt vilken varje medlemsstat i FN ska göra allt för att säkerställa att massförstörelsevapen eller

missiler för sådana vapen inte ska hamna i icke-statliga aktörers händer. I resolutionen ingår bland annat en uttrycklig skyldighet att skapa och upprätthålla effektiva nationella förfaranden för att förhindra export och transitering av massförstörelsevapen och med sådana relaterat material. Skyldigheten att verkställa resolution 1540 fullt ut bekräftades genom säkerhetsrådets resolution 1887 som antogs 2009.

Enligt statsrådets uppfattning handlar det i den föreslagna bestämmelsen om ett obetydligt ingrepp i egendom som kan regleras i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) 1 och 3–5 §, 7 § 1 och 4 mom. och 8 §,
av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 891/2000, 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 891/2000 och 581/2003 samt 4 §, 5 § och 7 § 1 mom. sådana de lyder i lag 581/2003 och 8 §, sådan den lyder i lag 891/2000, samt
fogas till lagen nya 4 a och 7 a–7 d § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

På begränsning av export, förmedling, transitering och överföring av produkter med dubbel användning (*exportkontroll*) tillämpas denna lag, om inte något annat följer av någon annan lag eller av rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (omarbetning), nedan *rådets förordning*, eller rådets gemensamma åtgärd (2000/401/GUSP) om kontroll av tekniskt bistånd som står i samband med viss slags militär slutanvändning.

3 §

Tillståndsplikt

Export av sådana produkter med dubbel användning som med stöd av rådets förordning eller denna lag omfattas av kontroll är tillåten endast med tillstånd av Europeiska unionen eller av utrikesministeriet.

Tillstånd krävs för förmedlingstjänster som avser produkter med dubbel användning som är förtecknade i bilaga I till rådets förordning, om förmedlaren har fått ett meddelande av utrikesministeriet om att produkterna som förmedlas är eller kan vara helt eller delvis avsedda för något ändamål som anges i artikel 4.1 eller 4.2 i rådets förordning. Om en förmedlare känner till eller har skäl att misstänka att en produkt som är förtecknad i

bilaga I till rådets förordning helt eller delvis är avsedd för något av de syften som anges i artikel 4.1 i rådets förordning, ska förmedlaren underrätta utrikesministeriet, som beslutar om huruvida ett exporttillstånd är nödvändigt.

Tillstånd krävs för transitering av produkter med dubbel användning som är förtecknade i bilaga I till rådets förordning, om transitören har fått ett meddelande av utrikesministeriet om att produkterna som transiteras är eller kan vara helt eller delvis avsedda för något av de syften som anges i artikel 4.1 eller 4.2.

Ett tillstånd beviljat av utrikesministeriet ska visas upp för tullmyndigheterna även i samband med överföringar som anges i artikel 22.1 och 22.2 i rådets förordning.

I fråga om tillståndsplikt föreskrivs dessutom i 4 §.

4 §

Tillståndsplikt i fråga om export, förmedling, transitering och överföring av produkter som inte ingår i produktförteckningarna

När sådana produkter, tjänster eller andra nyttigheter som inte ingår i produktförteckningen i bilagan till rådets förordning ska exporteras, förmedlas, transiteras eller överförs, ska ett tillstånd visas upp i samband med exporten, förmedlingen, transiteringen eller överföringen, om exportören, förmedlaren, transitören eller överföraren har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkten är eller kan vara helt eller delvis avsedd för användning i samband med utvecklande, produktion, hantering, användning, underhåll, lagring, detektion, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller för utvecklande, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära sådana vapen som omfattas av icke-spridningsarrangemang.

Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om det land som köper produkterna eller bestämmelselandet är föremål för ett vapenembargo som har beslutats genom en gemensam stånd-

punkt eller gemensam åtgärd som har antagits av rådet eller genom ett beslut av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa eller ett vapenembargo som har beslutats i en bindande resolution av Förenta Nationernas säkerhetsråd och om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda för militär slutanvändning. Med militär slutanvändning avses

1) införlivande med försvarsmateriel som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990), nedan kallad *exportlagen*,

2) användning av tillverknings-, provnings- eller analysutrustning och komponenter till sådan utrustning för att utveckla, tillverka eller underhålla försvarsmateriel som avses i 1 punkten,

3) användning av icke-färdigtillverkade produkter i en anläggning för att tillverka försvarsmateriel som avses i 1 punkten.

Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda att användas som delar eller komponenter till försvarsmateriel som avses i exportlagen och som har exporterats från finskt territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt finsk lagstiftning.

Om exportören känner till eller har skäl att misstänka att en produkt helt eller delvis är avsedd för något av de syften som nämns i 1–3 mom., ska denne underrätta utrikesministeriet, som beslutar om huruvida ett exporttillstånd är nödvändigt. Om en förmedlare känner till att de produkter, för vilka förmedlaren planerar förmedlingstjänster, helt eller delvis är avsedda för något av de syften som avses i 1 mom., ska denne underrätta utrikesministeriet, som beslutar om huruvida ett exporttillstånd är nödvändigt.

4 a §

Avslag på ansökan om tillstånd

Utrikesministeriets tillstånd kan vägras, om

1) det är nödvändigt för att iaktta internationella avtal, åtaganden och förpliktelser som gäller Finland,

2) det är nödvändigt för att främja Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska mål eller Finlands säkerhetsintressen samt bidra till att den internationella säkerheten upprätthålls,

3) det är nödvändigt för att säkerställa en obehindrad tillgång till sådana utländska produkter som omfattas av strategisk exportkontroll eller iaktta de villkor som gäller tillgången till dessa produkter,

4) en vara eller tjänst har importerats till Finland med återexportbegränsning eller återexportförbud, eller om

5) omständigheter som anknyter till den planerade slutanvändningen och risken för omdirigering kräver det.

5 §

Återkallande av tillstånd eller ändring av villkoren

Utrikesministeriet har rätt att återkalla ett tillstånd eller ändra villkoren för det, om felaktiga uppgifter har lämnats i ansökan eller om omständigheterna sedan tillståndet beviljades har förändrats så att Finlands internationella åtaganden eller förpliktelser förutsätter en sådan åtgärd.

7 §

Rätt till granskningar och information

Utrikesministeriet, tullmyndigheterna och skattemyndigheterna har utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt rätt att till varandra lämna information om exportörer och exporterade produkter med dubbel användning som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. Denna information får lämnas ut till Europeiska unionens övervakningsmyndigheter.

Vad som i 1–3 mom. föreskrivs om exportörer, gäller även överförare, förmedlare och transitörer.

7 a §

Omhändertagande av transitgods och ansökan om tillstånd

Tullen ska omhänderta transitgods med dubbel användning, om den har grundad anledning att misstänka att det är eller kan vara helt eller delvis avsett för användning i samband med utvecklande, produktion, hantering, användning, underhåll, lagring, detektering, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen, kärnvapen eller för utvecklande, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära sådana vapen.

Tullen ska meddela omhändertagandet till transitören, som inom 90 dagar från meddelandet ska ansöka om transiteringstillstånd. Om ansökan om tillstånd för transitgodset inte görs inom utsatt tid, ska tullverket överföra ärendet till utrikesministeriet för avgörande.

7 b §

Beslut om transiteringstillstånd

Om utrikesministeriet beviljar tillstånd för transitering eller anser att tillstånd inte behövs, ska det omhändertagna godset återlämnas till transitören.

Om utrikesministeriet inte beviljar tillstånd för transitering, bestämmer ministeriet att godset ska returneras till utgångslandet. Om det dock finns grundad anledning att misstänka att godset i utgångslandet används för ändamål enligt 7 a § 1 mom., ska utrikesministeriet bestämma att det förstörs av tullen. Är godset till sina egenskaper farligt, kan utrikesministeriet samtidigt bestämma att beslutet om förstöring genast ska verkställas trots att det har överklagats.

I fråga om sökande av ändring i utrikesministeriets beslut föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

7 c §

Ersättningskyldighet för förstört transitgods

Om gods förstörs innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och domsto-

len med anledning av överklagande genom ett lagakraftvunnet beslut har konstaterat att det inte fanns grund för förstörelsen, har den som äger eller annars har rätt till godset rätt att söka ersättning för godset av staten.

7 d §

Transitörens ersättningsskyldighet

Transitören svarar för transitgodsets förvaringskostnader under tillstånds- och ändringssökandeförfarandet och för kostnader som orsakas av returneringen av godset till utgångslandet eller för dess förstörelse.

8 §

Övervakning av export, förmedling, transitering och överföring

Export, förmedling, transitering och överföring av produkter med dubbel användning övervakas av tullverket.

Denna lag träder i kraft den xx månad 20xx.

På de tillståndsansökningar som har blivit anhängiga före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde när ansökningarna blev anhängiga.

Helsingfors den 22 oktober 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Alexander Stubb*

Bilaga
Parallelltexter

Lag

om ändring av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) 1 och 3–5 §, 7 § 1 och 4 mom. och 8 §,
av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 891/2000, 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 891/2000 och 581/2003 samt 4 §, 5 § och 7 § 1 mom. sådana de lyder i lag 581/2003 och 8 §, sådan den lyder i lag 891/2000, samt
fogas till lagen nya 4 a och 7 a–7 d § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Utöver vad som bestäms i rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden, nedan rådets förordning, och rådets gemensamma åtgärd (2000/401/GUSP) om kontroll av tekniskt bistånd som står i samband med viss slags militär slutanvändning, som antagits av rådet på grundval av artikel 14 i Fördraget om Europeiska unionen, skall vid begräsning av export och gemenskapsleveranser av produkter med dubbel användning (*exportkontroll*) iakttas vad som bestäms i denna lag eller med stöd av den.

Denna lag tillämpas inte på export av sådana produkter med dubbel användning i fråga om vilka det om exportkontrollen stadgas eller bestäms i någon annan lag eller i en förordning eller ett beslut som har utfärdats med stöd av någon annan lag.

3 §

Tillståndsplikt

Export och *gemenskapsleverans* av sådana produkter med dubbel användning som med stöd av rådets förordning eller denna lag om-

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

*På begräsning av export, förmedling, transitering och överföring av produkter med dubbel användning (exportkontroll) tillämpas denna lag, om inte något annat följer av någon annan lag eller av rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (omarbetning), nedan **rådets förordning**, eller rådets gemensamma åtgärd (2000/401/GUSP) om kontroll av tekniskt bistånd som står i samband med viss slags militär slutanvändning.*

3 §

Tillståndsplikt

Export av sådana produkter med dubbel användning som med stöd av rådets förordning eller denna lag omfattas av kontroll är

fattas av kontroll är tillåten endast med tillstånd av Europeiska gemenskapen eller av utrikesministeriet. Utrikesministeriets tillstånd kan vägras, om

1) detta är nödvändigt för att iaktta de internationella avtal, åtaganden och förpliktelser som gäller Finland,

2) detta är nödvändigt för att främja Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska mål eller Finlands säkerhetsintressen samt bidra till att den internationella säkerheten upprätthålls,

3) detta är nödvändigt för att säkerställa en obehindrad tillgång till sådana utländska produkter som omfattas av strategisk exportkontroll eller iaktta de villkor som gäller tillgången till dessa produkter,

4) en vara eller tjänst har importerats till Finland med återexportbegränsning eller återexportförbud, eller om

5) omständigheter som ansluter sig till den planerade slutanvändningen och risken för omdirigering kräver det.

Exporttillståndet skall visas för tullmyndigheterna även i samband med gemenskapsleveranser som avses i artikel 21 i rådets förordning.

I fråga om tillståndsplikten i samband med export gäller dessutom 4 §.

4 §

Tillståndsplikt i fråga om export och gemenskapsleverans av produkter som inte ingår i produktförteckningarna

När sådana produkter, tjänster eller andra nyttigheter som inte ingår i en produktförteckning som har utfärdats med stöd av denna lag skall exporteras från Europeiska gemenskapen eller levereras till en annan av Europeiska unionens medlemsstater, skall i samband med exporten eller gemenskapsleveransen visas ett exporttillstånd, om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkten är eller kan vara helt eller delvis avsedd för användning i samband med utvecklande, produktion, hantering, användning, underhåll, lagring, upp-

tillåten endast med tillstånd av Europeiska unionen eller av utrikesministeriet.

Tillstånd krävs för förmedlingstjänster som avser produkter med dubbel användning som är förtecknade i bilaga I till rådets förordning, om förmedlaren har fått ett meddelande av utrikesministeriet om att produkterna som förmedlas är eller kan vara helt eller delvis avsedda för något ändamål som anges i artikel 4.1 eller 4.2 i rådets förordning. Om en förmedlare känner till eller har skäl att misstänka att en produkt som är förtecknad i bilaga I till rådets förordning helt eller delvis är avsedd för något av de syften som anges i artikel 4.1 i rådets förordning, ska förmedlaren underrätta utrikesministeriet, som beslutar om huruvida ett exporttillstånd är nödvändigt.

Tillstånd krävs för transitering av produkter med dubbel användning som är förtecknade i bilaga I till rådets förordning, om transitören har fått ett meddelande av utrikesministeriet om att produkterna som transiteras är eller kan vara helt eller delvis avsedda för något av de syften som anges i artikel 4.1 eller 4.2.

Ett tillstånd beviljat av utrikesministeriet ska visas upp för tullmyndigheterna även i samband med överföringar som anges i artikel 22.1 och 22.2 i rådets förordning.

I fråga om tillståndsplikt föreskrivs dessutom i 4 §.

4 §

Tillståndsplikt i fråga om export, förmedling, transitering och överföring av produkter som inte ingår i produktförteckningarna

När sådana produkter, tjänster eller andra nyttigheter som inte ingår i produktförteckningen i bilagan till rådets förordning som har utfärdats med stöd av denna lag ska exporteras, förmedlas, transiteras eller överföras, ska ett tillstånd visas upp i samband med exporten, förmedlingen, transiteringen eller överföringen, om exportören, förmedlaren, transitören eller överföraren har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkten är eller kan vara helt eller delvis avsedd för användning i samband med utvecklande, produktion, hantering, använd-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

täckt, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller för utvecklande, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära dylika vapen som omfattas av icke-spridningsarrangemang.

Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om det land som köper produkterna eller bestämmelselandet är föremål för ett vapenembargo som har beslutats genom en gemensam ståndpunkt eller gemensam åtgärd som har antagits av rådet eller genom ett beslut av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa eller ett vapenembargo som har beslutats i en bindande resolution av Förenta Nationernas säkerhetsråd och om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda för militär slutanvändning. Med militär slutanvändning avses

1) införlivande med försvarsmateriel som ingår i en förteckning som uppgjorts på basis av lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990),

2) användning av tillverknings-, provnings- eller analysutrustning och komponenter till sådan utrustning för att utveckla, tillverka eller underhålla försvarsmateriel som ingår i ovan nämnda förteckning,

3) användning av icke-färdigtillverkade produkter i en anläggning för att tillverka försvarsmateriel som ingår i ovan nämnda förteckning.

Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda att användas som delar eller komponenter till försvarsmateriel som förtecknas i förteckningen över försvarsmateriel och som har exporterats från finskt territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt finsk lagstiftning.

Om exportören känner till eller har skäl att misstänka att en produkt helt eller delvis är avsedd för något av de syften som nämns i 1–

ning, underhåll, lagring, detektion, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller för utvecklande, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära sådana vapen som omfattas av icke-spridningsarrangemang.

Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om det land som köper produkterna eller bestämmelselandet är föremål för ett vapenembargo som har beslutats genom en gemensam ståndpunkt eller gemensam åtgärd som har antagits av rådet eller genom ett beslut av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa eller ett vapenembargo som har beslutats i en bindande resolution av Förenta Nationernas säkerhetsråd och om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda för militär slutanvändning. Med militär slutanvändning avses

1) införlivande med försvarsmateriel som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990), *nedan kallad exportlagen,*

2) användning av tillverknings-, provnings- eller analysutrustning och komponenter till sådan utrustning för att utveckla, tillverka eller underhålla försvarsmateriel som avses i 1 punkten,

3) användning av icke-färdigtillverkade produkter i en anläggning för att tillverka försvarsmateriel som avses i 1 punkten.

Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda att användas som delar eller komponenter till försvarsmateriel som avses i *exportlagen* och som har exporterats från finskt territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt finsk lagstiftning.

Om exportören känner till eller har skäl att misstänka att en produkt helt eller delvis är avsedd för något av de syften som nämns i 1–

3 mom., skall exportören underrätta utrikesministeriet, som beslutar om ett exporttillstånd är nödvändigt.

(Se 3 § 1 mom.)

3 mom., ska exportören underrätta utrikesministeriet, som beslutar om *huruvida ett exporttillstånd är nödvändigt. Om en förmedlare känner till att de produkter, för vilka förmedlaren planerar förmedlingstjänster, helt eller delvis är avsedda för något av de syften som avses i 1 mom., ska förmedlaren underrätta utrikesministeriet, som beslutar om huruvida ett exporttillstånd är nödvändigt.*

4 a §

Avslag på ansökan om tillstånd

Utrikesministeriets tillstånd kan vägras, om

- 1) det är nödvändigt för att iaktta de internationella avtal, åtaganden och förpliktelser som gäller Finland,*

- 2) det är nödvändigt för att främja Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska mål eller Finlands säkerhetsintressen samt bidra till att den internationella säkerheten upprätthålls,*

- 3) det är nödvändigt för att säkerställa en obehindrad tillgång till sådana utländska produkter som omfattas av strategisk exportkontroll eller iaktta de villkor som gäller tillgången till dessa produkter,*

- 4) en vara eller tjänst har importerats till Finland med återexportbegränsning eller återexportförbud, eller om*

- 5) omständigheter som ansluter sig till den planerade slutanvändningen och risken för omdirigering kräver det.*

5 §

Återkallande av tillstånd eller ändring av villkoren

Utrikesministeriet har rätt att återkalla ett exporttillstånd eller ändra villkoren för det, om felaktiga uppgifter har lämnats i ansökan eller om omständigheterna sedan tillståndet beviljades har förändrats så att Finlands internationella åtaganden eller förpliktelser förutsätter en sådan åtgärd.

5 §

Återkallande av tillstånd eller ändring av villkoren

Utrikesministeriet har rätt att återkalla ett *tillstånd* eller ändra villkoren för det, om felaktiga uppgifter har lämnats i ansökan eller om omständigheterna sedan tillståndet beviljades har förändrats så att Finlands internationella åtaganden eller förpliktelser förutsätter en sådan åtgärd.

7 §

Rätt till granskningar och information

Utrikesministeriet, tullmyndigheterna och skattemyndigheterna har utan hinder av *de* bestämmelser om tystnadsplikt *som annars gäller dem* rätt att till varandra lämna sådan information om exportörer och exporterade produkter med dubbel användning som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. Denna information får lämnas ut till Europeiska gemenskapens övervakningsmyndigheter.

Vad 1-3 mom. stadgar om exportörer gäller även gemenskapsleverantörer.

7 §

Rätt till granskningar och information

Utrikesministeriet, tullmyndigheterna och skattemyndigheterna har utan hinder av *bestämmelserna* om tystnadsplikt rätt att till varandra lämna information om exportörer och exporterade produkter med dubbel användning som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. Denna information får lämnas ut till Europeiska unionens övervakningsmyndigheter.

Vad som i 1–3 mom. föreskrivs om exportörer, gäller även *överförare, förmedlare och transitörer.*

7 a §***Omhändertagande av transitgods och ansökan om tillstånd***

Tullen ska omhänderta transitgods med dubbel användning, om den har grundad anledning att misstänka att det är eller kan vara helt eller delvis avsett för användning i samband med utvecklande, produktion, hantering, användning, underhåll, lagring, detektion, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller för utvecklande, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära dylika vapen.

Tullen ska meddela omhändertagandet till transitören, som inom 90 dagar från meddelandet ska ansöka om transiteringstillstånd. Om ansökan om tillstånd för transitgodset inte görs inom utsatt tid, ska tullverket överföra ärendet till utrikesministeriet för avgörande.

7 b §***Beslut om transiteringstillstånd***

Om utrikesministeriet beviljar tillstånd för transitering eller anser att tillstånd inte behövs, ska det omhändertagna godset återlämnas till transitören.

Om utrikesministeriet inte beviljar tillstånd för transitering, bestämmer ministeriet att

godset ska returneras till utgångslandet. Om det dock finns grundad anledning att misstänka att godset i utgångslandet används för ändamål enligt 7 a § 1 mom., ska utrikesministeriet bestämma att det förstörs av tullen. Är godset till sina egenskaper farligt, kan utrikesministeriet samtidigt bestämma att beslutet om förstöring genast ska verkställas trots att det har överklagats.

I fråga om sökande av ändring i utrikesministeriets beslut föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

7 c §

Ersättningskyldighet för förstört transitgods

Om gods förstörs innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och domstolen med anledning av överklagande genom ett lagakraftvunnet beslut har konstaterat att det inte fanns grund för förstöringen, har den som äger eller annars har rätt till godset rätt att söka ersättning för godset av staten.

7 d §

Transitörens ersättningskyldighet

Transitören svarar för transitgodsets förvaringskostnader under tillstånds- och ändringssökandeförfarandet och för kostnader som orsakas av returneringen av godset till utgångslandet eller för dess förstöring.

8 §

Övervakning av export och gemenskapsleveranser

Export och gemenskapsleveranser av produkter med dubbel användning övervakas av tullverket.

8 §

Övervakning av export, förmedling, transitering och överföring

Export, förmedling, transitering och överföring av produkter med dubbel användning övervakas av tullverket.

Denna lag träder i kraft den xx månad 20xx.

På de tillståndsansökningar som har blivit anhängiga före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde när ansökningarna blev anhängiga.

Statsrådets förordning

om exportkontroll av produkter med dubbel användning

Utfärdad i Helsingfors den xx månad 20xx

I enlighet med statsrådets beslut, fattat efter föredragning från utrikesministeriet, föreskrivs med stöd av 6 § och 10 § 1 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996), av dessa lagrum 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag (891/2000):

1 §

Tillstånd av Europeiska unionen eller av utrikesministeriet krävs när en export, förmedling, transitering eller överföring innehåller

1) produkter med dubbel användning som omfattas av kontrollsystemet för missilteknologi,

2) produkter med dubbel användning som omfattas av kontrollsystemet för kemiska och biologiska produkter,

3) produkter med dubbel användning som omfattas av exportkontrollsystemet för konventionella vapen och produkter med dubbel användning,

4) produkter som omfattas av exportkontrollsystemet för kärntekniska produkter med dubbel användning,

5) produkter som avses i rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (omarbetning) och i rådets gemensamma åtgärd (2000/401/GUSP) om kontroll av tekniskt bistånd som står i samband med viss slags militär slutanvändning, eller

6) teknologi, tjänster eller andra förnödenheter som behövs vid tillverkningen eller användningen av de produkter som avses i 1–5 punkten.

2 §

Exportören, förmedlaren, transitören och överföraren ska göra ansökan om tillstånd på det sätt som utrikesministeriet bestämmer.

De uppgifter som meddelas i ansökan och i bilagorna till den binder sökanden.

Väsentliga förändringar i exporten, förmedlingen, transiteringen eller överföringen eller i villkoren för dem ska anmälas till utrikesministeriet.

3 §

Utrikesministeriets tillstånd beviljas för viss tid. Ministeriet kan på ansökan ändra användningsvillkoren för tillståndet.

Utrikesministeriet kan på ansökan ge exportören, förmedlaren, transitören eller överföraren förhandsbesked om de allmänna förutsättningarna för beviljandet av tillstånd.

Exportören, förmedlaren, transitören eller överföraren ska spara tillståndet i fem år efter att giltighetstiden har löpt ut och på begäran återlämna det till utrikesministeriet.

4 §

Tillstånd som avses i denna förordning kan vara ett

1) individuellt tillstånd, dvs. ett tillstånd som beviljas en enskild exportör, förmedlare eller transitör för en typ av produkter med dubbel användning och som gäller vid export till ett namngivet land,

2) globalt tillstånd, dvs. ett tillstånd som beviljas en enskild exportör, förmedlare eller transitör för en typ eller grupp av produkter med dubbel användning och som gäller för export till ett eller flera namngivna länder, eller

3) generellt tillstånd, dvs. ett öppet tillstånd avsett för flera exportörer, förmedlare eller transitörer som beviljas för en typ eller grupp av produkter med dubbel användning och som gäller för export till ett eller flera länder.

För Europeiska unionens och Finlands generella tillstånd gäller vad som bestäms i artikel 9 och i bilagorna II och III c till rådets förordning (EG) nr 428/2009.

I fråga om registrering av den som använder generellt tillstånd gäller vad som bestäms i 6 §.

5 §

Exportören, förmedlaren, transitören och varje fysisk och juridisk person som överför sådana produkter som avses i 1 § till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen ska föra detaljerad förteckning över utförda exporten och överföringar. Förteckningen ska innehålla sådana kommersiella handlingar ur vilka det framgår

- 1) en beskrivning över produkterna med dubbel användning,
- 2) mängden produkter med dubbel användning,
- 3) exportörens, överförarens och mottagarens namn och adress, samt
- 4) slutanvändning och slutanvändare, då de är kända.

Den förteckning som avses i 1 mom. ska sparas i minst fem år efter utgången av det år när exporten eller överföringen ägde rum. Förteckningen ska på begäran visas upp för den behöriga myndigheten.

6 §

Utöver vad som bestäms i 5 § ska varje fysisk och juridisk person som överför produkter som avses i 1 § till en annan medlemsstat i Europeiska unionen inom 30 dagar från den första överföringen registrera sig hos utrikesministeriet. Vid registreringen ska överföraren uppge sitt namn och den adress där de handlingar och uppgifter som avses i 5 § kan kontrolleras.

7 §

Tillståndet ska uppvisas när varan förtullas, även när varan överförs till en frihamn eller

ett frilager.

Tillståndets nummer eller beteckning ska antecknas i tulldeklarationen. På begäran ska ett intyg av utrikesministeriet över den registrering som avses i 6 § uppvisas för tullen.

8 §

Exportkontrolldelegationen är ett samarbetsorgan mellan de för exportkontrollen ansvariga myndigheterna och industrin. Delegationen ger tillståndsmyndigheterna utlåtanden i frågor av större betydelse med anknytning till exportkontrollen och deltar i utvecklandet av kontrollen.

Statsrådet utser ordföranden, vice ordföranden och övriga medlemmar samt dessas personliga suppleanter för tre år åt gången.

I exportkontrolldelegationen ska utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet, skyddspolisen, polisstyrelsen, tullstyrelsen och industrin vara företrädare.

Om en medlem eller suppleant i delegationen avgår under en mandatperiod, utser statsrådet en ny medlem eller suppleant i dennes ställe för den återstående mandatperioden.

Delegationen kan för beredningen av ärenden tillsätta arbetsgrupper till vilka sakkunniga kan kallas. Delegationen kan anställa sekreterare.

9 §

Utrikesministeriet och tullverket övervakar att denna förordning följs.

Denna förordning träder i kraft den xx månad 20 xx.

Med denna förordning upphävs statsrådets förordning om exportkontroll av produkter med dubbel användning (924/2000) jämte ändringar.

Utrikesminister *Alexander Stubb*

Utrikesråd *Vesa Hölttä*